

[CIArb] Hướng dẫn về việc sử dụng AI trong Trọng tài

Mặc dù các thuật ngữ này có thể được sử dụng và định nghĩa khác nhau theo ngôn ngữ thông thường nằm ngoài Hướng dẫn sử dụng Trí tuệ nhân tạo này của CIArb, nhưng các thuật ngữ đã được viết hoa trong Hướng dẫn này có thể được định nghĩa như sau:

KHÁI NIỆM

- **Trí tuệ nhân tạo (AI)** là một hệ thống dựa trên máy móc, nhằm đạt được các mục tiêu rõ ràng hoặc ngầm định, có khả năng suy luận từ dữ liệu đầu vào nhận được để tạo ra các kết quả đầu ra như dự đoán, nội dung, khuyến nghị hoặc quyết định có thể ảnh hưởng đến các môi trường vật lý hoặc ảo. Các hệ thống AI khác nhau ở mức độ tự động và khả năng thích ứng sau khi được triển khai (*theo định nghĩa của OECD).
- **Công cụ AI (AI Tool)** là một công cụ hoặc nền tảng dựa trên, tích hợp hoặc sử dụng một hình thức AI nào đó.
- **Công cụ GenAI (GenAI Tool)** là một Công cụ AI bao gồm các mô hình học sâu có khả năng tạo ra văn bản tường thuật, mã máy tính, phân tích tài chính, phép tính toán học, đồ họa hoặc các kết quả đầu ra khác thay thế hoặc sửa đổi đáng kể kết quả đầu ra do con người tạo ra.¹
- **Ảo giác trí tuệ nhân tạo (trong ngữ cảnh AI)** đề cập đến thông tin bịa đặt và hư cấu do Công cụ AI tạo ra nhưng được trình bày như thể đó là sự thật.
- **Học máy (Machine learning)** là việc sử dụng dữ liệu để mô phỏng cách con người học tập trong hệ thống máy tính, mà có thể hình thành một phần hoặc đóng góp vào hệ thống AI.²
- **Xử lý ngôn ngữ tự nhiên (Natural language processing)** đề cập đến một chương trình khoa học máy tính có khả năng nhận dạng, xử lý và phản hồi ngôn ngữ viết hoặc nói.
- **Quy tắc bắt buộc (Mandatory Rule)** là một quy tắc hợp pháp và ràng buộc theo luật áp dụng, quy định hoặc chính sách công mà hiệu lực áp dụng có thể không bị hủy bỏ bởi thỏa thuận giữa các bên, bởi Hội đồng Trọng tài hoặc bởi bất kỳ cá nhân hay tổ chức nào thuộc phạm vi điều chỉnh của quy tắc đó.
- **Hội đồng Trọng tài (Tribunal)** là trọng tài viên hoặc các trọng tài viên đã được chỉ định hợp lệ để giải quyết một tranh chấp cụ thể và đã chấp nhận việc chỉ định đó.

¹ Xem thêm định nghĩa từ trang web của IBM: “Trí tuệ nhân tạo tạo sinh (Generative AI) đề cập đến các mô hình học sâu có khả năng tạo ra văn bản, hình ảnh và các nội dung chất lượng cao dựa trên dữ liệu mà chúng đã được huấn luyện.”

² Xem thêm định nghĩa từ trang web của IBM: “... máy tính và các thiết bị khác mà có thể mô phỏng cách con người học tập, thực hiện các nhiệm vụ một cách tự động và cải thiện hiệu suất cũng như độ chính xác thông qua kinh nghiệm và việc tiếp xúc với nhiều dữ liệu hơn.”

PHẦN 1: NHỮNG LỢI ÍCH VÀ RỦI RO CỦA VIỆC SỬ DỤNG AI TRONG TRỌNG TÀI

1. Lợi ích của việc sử dụng AI trong trọng tài

1.1. Hiệu quả và chất lượng: AI có tiềm năng nâng cao đáng kể hiệu quả và chất lượng của quy trình trọng tài. Có rất nhiều Công cụ AI hiện có cho các cá nhân và tổ chức tham gia vào các tranh chấp pháp lý. Những công cụ này có thể được sử dụng trong các bối cảnh và giai đoạn khác nhau của một tranh chấp nhằm hỗ trợ thực hiện nhiều nhiệm vụ bao gồm các nhiệm vụ được liệt kê trong phần này.

1.2. Nghiên cứu pháp lý: Các công cụ nghiên cứu dựa trên AI có thể vượt trội hơn các công cụ tìm kiếm truyền thống nhờ khả năng thích nghi và cải tiến liên tục. Tính ưu việt của chúng không chỉ nằm ở sự thân thiện với người dùng, được hỗ trợ bởi khả năng tìm kiếm dựa trên xử lý ngôn ngữ tự nhiên, mà còn ở khả năng xây dựng các mô hình dự đoán, giúp hiểu chính xác người dùng đang tìm kiếm điều gì qua truy vấn của họ.

1.3. Phân tích dữ liệu: AI có thể thúc đẩy việc xử lý thông tin phức tạp thông qua việc sử dụng các công cụ khai thác và phân tích văn bản. Ví dụ, việc triển khai AI để phát hiện các mâu thuẫn trong văn bản có thể cung cấp một phương tiện khách quan để xác định các mẫu, mối tương quan và sự khác biệt quan trọng trong các bộ dữ liệu lớn.

1.4. Tạo lập văn bản: Công cụ AI có thể hỗ trợ việc hệ thống hóa, cấu trúc, tạo lập và tóm tắt văn bản, cũng như đảm bảo rằng từ ngữ được sử dụng nhất quán, mạch lạc, đúng ngữ pháp và rõ ràng.

1.5. Thu thập bằng chứng: AI có khả năng đơn giản hóa quá trình thu thập bằng chứng một cách hiệu quả và nhất quán.

1.6. Dịch thuật và diễn giải: Công cụ AI có khả năng dịch các tài liệu được sử dụng trong quá trình tố tụng và thực hiện dịch đồng thời các ý kiến trong quá trình tố tụng, bao gồm cả việc thẩm vấn nhân chứng. Những công cụ này cũng có thể hỗ trợ việc thống nhất cách hiểu các tài liệu và ý kiến trong trường hợp có nhiều ngôn ngữ được sử dụng trong quá trình tố tụng.

1.7. Biên bản phiên họp giải quyết tranh chấp: Các Công cụ AI có thể tạo biên bản phiên họp giải quyết tranh chấp với chi phí thấp hơn nhiều so với việc sử dụng người viết tốc ký.

1.8. Phát hiện việc sử dụng AI: Các công cụ phát hiện AI có thể xác định các nội dung giả mạo do AI tạo ra và đánh giá tính xác thực của bằng chứng bằng cách xác minh rằng chứng cứ đó không bị làm giả bởi các công nghệ AI khác.

1.9. Phân tích vụ việc: Công cụ AI có khả năng vượt ngoài nghiên cứu pháp lý và phân tích dữ liệu để đưa ra các dự đoán về kết quả có thể xảy ra của một vụ việc và những phản ứng có thể xảy ra đối với các chiến lược về mặt thủ tục hoặc lập luận nhất định. Những công cụ này có thể nâng cao hiệu quả và khả năng dự đoán kết quả.

1.10. Đảm bảo đối xử bình đẳng: AI có thể được sử dụng để khắc phục sự “bất bình đẳng về nguồn lực” (inequality of arms) nếu các công cụ phù hợp được cung cấp cho bên có ít nguồn lực với chi phí hợp lý.

2. Rủi ro đi kèm với việc sử dụng AI trong trọng tài

2.1. Việc sử dụng Công cụ AI trong trọng tài dẫn đến nhiều rủi ro, bao gồm khả năng thi hành các phán quyết trọng tài và các tác động tiêu cực khác đến quyền tố tụng hợp thức, nguyên tắc pháp quyền, việc thực thi công lý, sự tín nhiệm, tính hợp pháp của trọng tài và đối với môi trường. Đảm bảo tính minh bạch trong việc triển khai các công cụ này và cân trọng trong các vấn đề liên quan đến các lo ngại về mặt đạo đức, thủ tục và công nghệ, bao gồm những lo ngại được liệt kê trong phần này là vô cùng quan trọng.

2.2. Tính bảo mật: Việc sử dụng AI của bên thứ ba kéo theo những rủi ro đáng kể liên quan đến tính bảo mật, đây là yếu tố then chốt trong lĩnh vực trọng tài. Việc nhập dữ liệu được bảo mật vào Công cụ AI của bên thứ ba sẽ làm phát sinh các lo ngại về cách thức mà các dữ liệu đó được lưu trữ, bảo vệ khỏi sự truy cập từ bên ngoài, được sử dụng cho mục đích học máy và khả năng bị tiết lộ cho bên thứ ba thông qua kết quả đầu ra từ việc sử dụng cùng một nền tảng AI. Các ứng dụng AI thực tế có thể sử dụng nhiều công cụ và nền tảng, khiến việc xác định dữ liệu nào đang được sử dụng và lưu trữ ở đâu trở nên khó khăn hơn. Điều quan trọng là cần cân nhắc kỹ bối cảnh mà dữ liệu liên quan được cung cấp và liệu rằng đã được phép sử dụng dữ liệu đó cho các mục đích bên ngoài việc giải quyết tranh chấp hay chưa. Việc sử dụng các thỏa thuận bảo mật và hiểu sâu hơn về cách các công cụ trên thực hiện bảo vệ tính bảo mật khỏi việc sử dụng sai mục đích hoặc tấn công mạng là cần thiết. Khi đánh giá và xem xét Công cụ AI, điều quan trọng là cần cân nhắc Công cụ AI đã được thẩm định chưa, có đủ các tiêu chuẩn về quyền riêng tư và bảo mật và mô hình đó là mở hay đóng. Không phải Công cụ AI nào cũng đáp ứng các tiêu chuẩn như nhau trong vấn đề này.

2.3. Tính toàn vẹn và bảo mật dữ liệu: An ninh mạng là một mối quan tâm trọng yếu, đặc biệt trong xu hướng loại bỏ việc nộp tài liệu giấy truyền thống và sự gia tăng của các mối đe dọa mạng ngày càng tinh vi như hack, lừa đảo,... Các bên tham gia vào quá trình trọng tài cần được thông báo và cảnh giác đối với bất kỳ lỗ hổng bảo mật nào có thể làm gia tăng các mối đe dọa an ninh mạng phát sinh từ việc sử dụng AI bởi các bên tham gia trọng tài và bên thứ ba.

2.4. Tính vô tư và độc lập: Các câu hỏi liên quan đến thiên vị trở nên đặc biệt quan trọng khi xem xét việc sử dụng Công cụ AI bởi trọng tài viên. Trong bối cảnh này, sự thiên vị của thuật toán có thể xuất hiện do việc lựa chọn bộ dữ liệu cụ thể và cấu hình thuật toán nhất định. Ngoài vấn đề thiên vị và những tác động của nó đến tính khách quan của thông tin được cung cấp cho trọng tài viên thông qua Công cụ AI, còn có nguy cơ thiên kiến xác nhận và sự lệ thuộc nhận thức có thể tác động đến trọng tài viên sử dụng AI. Để hạn chế những rủi ro này, trọng tài viên hoặc các cơ quan khác sử dụng AI cho các quyết định của họ cần phải chịu trách nhiệm về kết quả và lý do cho các quyết định đó. Mức độ phát sinh rủi ro về tính vô tư hay độc lập rõ ràng sẽ khác nhau rất nhiều tùy thuộc vào cách trọng tài viên sử dụng các Công cụ AI nhất định. Sử dụng Công cụ AI để tìm kiếm

bằng chứng của một vấn đề trong tài liệu vụ án do các bên đệ trình có rủi ro khác (và có thể thấp hơn nhiều) so với việc sử dụng Công cụ AI để quyết định một vấn đề đang tranh chấp.

2.5. Tổ tụng hợp lệ: Việc sử dụng Công cụ AI trong trọng tài có thể dẫn đến các vấn đề về mặt tổ tụng hợp lệ bao gồm bất bình đẳng về nguồn lực và sự khác biệt đáng kể trong khả năng của các bên trong việc hiểu rõ lập luận hoặc yêu cầu đang được đưa ra để chống lại họ. Việc sử dụng Công cụ AI như một công cụ hỗ trợ trong phân tích vụ kiện thực tế có thể vi phạm quyền trình bày vụ kiện của một bên và nghĩa vụ ngầm định của trọng tài viên trong việc xem xét và giải quyết tất cả lập luận và bằng chứng của các bên, thay vì một lựa chọn hạn chế do Công cụ AI xác định. Việc sử dụng Công cụ AI như công cụ hỗ trợ để xác định khung pháp lý liên quan cũng có thể mang đến rủi ro tương tự. Cũng trong trường hợp này, quyền quyết định và việc chịu trách nhiệm là những khía cạnh quan trọng nhằm hạn chế rủi ro vi phạm quy trình hợp pháp.

2.6. Vấn đề “Hộp đen” (Black box): Việc hiểu chính xác cơ chế mà Công cụ AI đưa ra kết quả cụ thể có thể là một thách thức. Mặc dù người dùng có thể kiểm tra dữ liệu được sử dụng để đào tạo công cụ dự đoán và thuật toán cơ bản được thiết kế để phát hiện các mẫu, nhưng họ có thể không hiểu đầy đủ sự phát triển và hoạt động phức tạp của thuật toán đó. Tính chất “hộp đen” vốn có này có thể trở ngại việc giám sát của con người đối với độ chính xác của các quyết định hoặc dự đoán tạo ra bởi Công cụ AI. Ngay cả khi việc đánh giá như vậy là khả thi, bản chất “hộp đen” của nhiều Công cụ AI có thể gây cản trở nghĩa vụ cung cấp lý do minh bạch và trung thực cho các quyết định cụ thể. Do đó, một cách tiếp cận cẩn trọng là bắt buộc khi sử dụng thông tin được tạo ra trong những trường hợp như vậy. Điều tương tự cũng áp dụng cho các ảo giác trí tuệ nhân tạo, chẳng hạn như các nguồn học thuật và các văn bản luật hoặc bằng chứng.

2.7. Khả năng thi hành phán quyết trọng tài: Sự tiến bộ nhanh chóng của công nghệ đã dẫn đến một số sáng kiến lập pháp và quản lý. Trong ngắn hạn, điều này có thể dẫn đến sự không chắc chắn, vì một số Công cụ AI có thể bị cấm hoặc hạn chế ở một số khu vực tài phán nhất định. Do đó, điều bắt buộc là việc lựa chọn công nghệ và cách tiến hành vụ kiện của các bên không xung đột với bất kỳ Quy tắc Bắt buộc, luật áp dụng, quy định hoặc chính sách hoặc các quy tắc của tổ chức trọng tài liên quan đến việc sử dụng AI trong trọng tài.

2.8. Tác động đến việc sử dụng năng lượng và môi trường: Các Công cụ AI có xu hướng đòi hỏi mức năng lượng cao, do đó việc sử dụng AI trong trọng tài và các lợi ích tiềm năng của nó có thể cần được xem xét dựa trên bất kỳ tác động nào của các thủ tục tổ tụng đến môi trường.

2.9. Mức độ mà bất kỳ rủi ro nào trong số những rủi ro này có thể xảy ra trong bất kỳ vụ trọng tài cụ thể nào sẽ phụ thuộc vào Công cụ AI được sử dụng, bản chất của trọng tài và cách thức sử dụng Công cụ AI đó.

PHẦN 2: CÁC KHUYẾN NGHỊ CHUNG VỀ VIỆC SỬ DỤNG AI TRONG TRỌNG TÀI

3. Khuyến nghị chung

3.1. Các bên và trọng tài viên được khuyến khích tìm hiểu một cách hợp lý về bất kỳ Công cụ AI nào dự kiến sẽ được sử dụng trong trọng tài nhằm mục đích hiểu rõ nhất về công nghệ, chức năng và dữ liệu của công cụ đó trong phạm vi khả năng của mình.

3.2. Các bên và trọng tài viên được khuyến khích chủ động tìm hiểu các rủi ro tiềm ẩn liên quan đến bất kỳ việc sử dụng AI nào và cân nhắc giữa lợi ích dự kiến của việc sử dụng Công cụ AI với các rủi ro liên quan đến trọng tài phát sinh từ việc sử dụng AI và các hệ lụy tiêu cực khác đối với quyền tố tụng hợp thức, nguyên tắc pháp quyền, việc thực thi công lý, sự uy tín và hợp pháp của trọng tài cũng như các tác động khác đến môi trường.

3.3. Các bên và trọng tài viên được khuyến khích tìm hiểu về bất kỳ luật, quy định, quy tắc tố tụng (nếu có) liên quan đến AI được áp dụng tại các khu vực tài phán liên quan.

3.4. Trừ khi Hội đồng Trọng tài và các bên đồng ý rõ ràng bằng văn bản theo hướng khác (và phù hợp với bất kỳ Quy tắc Bắt buộc nào có hiệu lực), việc một bên sử dụng Công cụ AI trong trọng tài sẽ không làm giảm trách nhiệm và nghĩa vụ giải trình của họ mà lẽ ra phải thực hiện nếu không sử dụng Công cụ AI.

PHẦN 3: VIỆC SỬ DỤNG AI CỦA CÁC BÊN TRONG TRỌNG TÀI

4. Quyền hạn của trọng tài viên trong việc đưa ra chỉ thị và quyết định thủ tục về việc sử dụng AI

4.1. Việc các bên sử dụng AI nằm trong phạm vi quyền hạn chung của trọng tài viên trong việc điều hành quá trình tố tụng, bao gồm việc đưa ra chỉ dẫn và quyết định về thủ tục, trừ khi có quy định cấm rõ ràng do các bên thỏa thuận hoặc xuất phát từ các quy định bắt buộc của luật áp dụng, quy định, chính sách hoặc các quy tắc tố tụng của tổ chức trọng tài, trong phạm vi mà việc sử dụng AI đó có thể ảnh hưởng đến quy trình tố tụng.

4.2. Trong phạm vi liên quan đến quá trình tố tụng mà mình điều hành, Hội đồng Trọng tài có thể chỉ định chuyên gia về AI nếu cần thiết để hỗ trợ việc hiểu về Công cụ AI, các khía cạnh của AI và/hoặc các tác động tiềm ẩn của việc áp dụng công cụ hoặc công nghệ đó trong trường hợp cụ thể của vụ việc.

4.3. Trọng tài viên có thể điều chỉnh việc sử dụng AI của các bên nhằm bảo đảm tính liêm chính của quy trình trọng tài mà họ quản lý, cũng như bảo đảm tính hợp lệ và khả năng thi hành của bất kỳ phán quyết nào được ban hành sau đó.

4.4. Tùy thuộc vào việc các bên sử dụng AI ở phạm vi riêng tư mà trọng tài viên có thể yêu cầu công khai thông tin về việc sử dụng Công cụ AI (xem Điều 7 về Công khai thông tin).

4.5. Trọng tài viên không được điều chỉnh việc sử dụng AI ở phạm vi riêng tư của các bên trong trường hợp việc sử dụng đó không ảnh hưởng đến quá trình tố tụng và tính liêm chính của quá trình trọng tài, và nhìn chung được cho phép trong tố tụng tại tòa án trong nước thuộc thẩm quyền có liên quan.

4.6. Trọng tài viên được khuyến khích ghi nhận bất kỳ quyết định nào liên quan đến việc sử dụng AI trong chỉ thị về thủ tục. Trọng tài viên và các bên có thể xem xét và cân nhắc lại bất kỳ quyết định nào về việc sử dụng AI trong suốt quá trình tố tụng. Nếu việc sử dụng AI là vấn đề gây tranh cãi, trọng tài viên có thể cân nhắc đề cập đến vấn đề này trong phán quyết trọng tài.

4.7. Nếu các bên không tuân thủ các yêu cầu hoặc chỉ thị về thủ tục liên quan đến việc sử dụng AI, trọng tài viên cần đánh giá tác động của việc không tuân thủ đó đối với quá trình tố tụng. Trọng tài viên có thể áp dụng các biện pháp để khắc phục, đưa ra các quyết định bổ sung về việc sử dụng AI, rút ra các kết luận phù hợp (bao gồm cả suy đoán bất lợi nếu phù hợp), hoặc xét vi phạm đó khi phân bổ chi phí tố tụng.

5. Quyền tự chủ của các bên

5.1. Tùy thuộc vào bất kỳ hạn chế hoặc cấm đoán nào theo luật áp dụng, quy tắc, chính sách hiện hành, quy tắc của tổ chức trọng tài, hoặc theo thỏa thuận trọng tài, các bên có thể thỏa thuận với nhau để thực hiện quyền tự chủ trong việc sử dụng và cách thức sử dụng AI trong quá trình trọng

tài. Các bên cũng có thể đề xuất các Công cụ AI cụ thể được hoặc không được sử dụng, hoặc thỏa thuận về bất kỳ giới hạn nào liên quan đến việc sử dụng các công cụ đó.

5.2. Khi nhận được Đơn yêu cầu trọng tài, trọng tài viên cần xác định liệu các bên có quy định về việc sử dụng AI trong thỏa thuận trọng tài hay không và nếu có thì quy định đó như thế nào.

5.3. Trong trường hợp thỏa thuận trọng tài không đề cập hoặc không quy định rõ ràng về việc sử dụng AI và các bên không nêu vấn đề này trong các trao đổi ban đầu với tổ chức trọng tài hoặc với trọng tài viên thì các trọng tài viên được khuyến khích mời các bên bày tỏ quan điểm về vấn đề này vào thời điểm thích hợp (ví dụ: tại phiên họp quản lý vụ việc đầu tiên hoặc vào thời điểm sau phiên họp này).

5.4. Các bên có thể trao đổi về việc sử dụng AI. Tuy nhiên, trọng tài viên có thể tham gia vào cuộc thảo luận nhằm làm rõ những Công cụ AI hoặc loại công cụ nào có thể được các bên sử dụng, cách thức sử dụng các công cụ này trong quá trình giải quyết tranh chấp bằng trọng tài, những rủi ro có thể phát sinh (ví dụ như liên quan đến độ chính xác, quyền riêng tư,...), cũng như các vấn đề khác mà trọng tài viên hoặc tổ chức trọng tài cho rằng các bên cần phải lưu ý.

6. Quyết định về việc sử dụng AI và khả năng chấp nhận tài liệu do AI tạo ra trong hồ sơ trọng tài

6.1. Trong trường hợp các bên có bất đồng về việc sử dụng AI trong quá trình tố tụng trọng tài, trọng tài viên có thể được yêu cầu đưa ra quyết định về vấn đề này dựa trên tổng thể hoàn cảnh của vụ tranh chấp.

6.2. Nếu trọng tài viên nhận thấy việc một hoặc nhiều bên sử dụng (hoặc không sử dụng) AI làm ảnh hưởng đến tính liêm chính của quá trình tố tụng trọng tài, trọng tài viên có thể tự mình đưa ra quyết định về việc sử dụng AI sau khi đã tham vấn ý kiến của các bên.

6.3. Khi đưa ra quyết định về việc sử dụng AI, trọng tài viên có thể xem xét các lợi ích của Công cụ AI liên quan (bao gồm vấn đề tiết kiệm chi phí và/hoặc thời gian) cũng như các rủi ro có thể phát sinh, bao gồm khả năng gây tác động đến chứng cứ, tính công bằng (bao gồm quy trình tố tụng và nguyên tắc bình đẳng giữa các bên) và tính bảo mật.

6.4. Khi đưa ra quyết định về việc sử dụng AI, trọng tài viên có thể cân nhắc bản chất và các đặc điểm cụ thể của Công cụ AI liên quan, bao gồm dữ liệu làm cơ sở cho kết quả đầu ra được tạo ra, sự tồn tại của bất kỳ sự thiên vị nào, cũng như chất lượng, độ chính xác và tính bảo mật của Công cụ AI đó.

6.5. Khi xem xét một khiếu nại liên quan đến sự thiên vị của Công cụ AI, trọng tài viên được khuyến khích cân nhắc dữ liệu đã được sử dụng để huấn luyện mô hình này (trong trường hợp có sẵn và phù hợp). Trọng tài viên cũng có thể yêu cầu bên sử dụng mô hình phải công khai bất kỳ công cụ loại trừ sự thiên vị (debiasing tools) nào được tích hợp trong mô hình và bất kỳ kiểm tra nào đã được tiến hành để phát hiện sự thiên vị, mặc dù điều này có thể không loại bỏ hoàn toàn sự thiên vị khỏi một mô hình mà không làm ảnh hưởng đến độ chính xác của nó.

6.6. Khi đánh giá liệu nội dung được hỗ trợ hoặc tạo ra bởi AI có thể được chấp nhận đưa vào hồ sơ trọng tài hay không, trọng tài viên có thể (nếu phù hợp) xem xét mức độ mà dữ liệu nguồn của nội dung do máy tạo ra đã có sẵn trong hồ sơ. Trong trường hợp mối liên hệ giữa tài liệu chứng cứ và kết quả đầu ra của mô hình không rõ ràng và mối liên hệ đó là yếu tố liên quan để đánh giá tính chấp nhận của nội dung, trọng tài viên có thể yêu cầu các bên trình bày quan điểm về cách mà dữ liệu đầu vào trong hồ sơ có liên quan đến kết quả do AI tạo ra.

6.7. Khi đưa ra quyết định về việc sử dụng AI, trọng tài viên phải cân nhắc và tuân thủ các quy định pháp luật, quy tắc hoặc chính sách áp dụng cũng như các quy tắc của tổ chức trọng tài liên quan đến việc sử dụng AI trong quá trình trọng tài. Khung pháp lý và quy định này bao gồm nhưng không giới hạn trong: (i) pháp luật tại địa điểm trọng tài (seat of arbitration); (ii) pháp luật và các quy tắc điều chỉnh thủ tục tố tụng, bao gồm cả quy tắc trọng tài của tổ chức trọng tài; (iii) pháp luật quốc gia của các bên tranh chấp; và (iv) bất kỳ quy tắc đạo đức nghề nghiệp nào khác có thể áp dụng.

6.8. Mặc dù các quy định pháp luật nêu trên có thể không được ban hành nhằm điều chỉnh trực tiếp việc sử dụng AI trong tố tụng trọng tài (ví dụ: quy định về quyền riêng tư, an ninh mạng, bản quyền và cạnh tranh, vốn có phạm vi điều chỉnh rộng và mang tính chung), nhưng những quy định này vẫn có thể ảnh hưởng đến quyết định của trọng tài viên hoặc các bên trong việc cho phép, hạn chế hoặc cấm sử dụng AI trong quá trình trọng tài. Pháp luật và quy định tại địa phương cũng có thể mang tính bắt buộc trong hệ thống pháp luật liên quan và việc vi phạm các quy định đó có thể ảnh hưởng đến hiệu lực và/hoặc khả năng thi hành của phán quyết trọng tài.

7. Công khai thông tin về việc sử dụng AI

7.1. Việc công khai thông tin về việc sử dụng Công cụ AI có thể được yêu cầu trong trường hợp việc sử dụng đó có thể ảnh hưởng đến chứng cứ, kết quả của vụ tranh chấp hoặc liên quan đến việc chuyển giao nghĩa vụ rõ ràng nào đó đối với trọng tài viên hoặc bất kỳ bên nào khác.

7.2. Việc công khai thông tin về việc sử dụng AI có thể là cần thiết để bảo đảm tính minh bạch trong việc sử dụng công nghệ này, từ đó nhằm duy trì tính liêm chính của quá trình trọng tài và/hoặc bảo đảm hiệu lực và khả năng thi hành của phán quyết trọng tài. Mục đích của việc công khai thông tin là tạo cơ hội cho các bên tham gia trọng tài hiểu rõ cách thức và bối cảnh mà AI đã hoặc sẽ được sử dụng.

7.3. Trừ khi các bên có thỏa thuận khác và sau khi tham vấn ý kiến của họ, trọng tài viên có thể áp đặt một số nghĩa vụ công khai thông tin liên quan đến AI đối với các bên, bao gồm cả chuyên gia do bên chỉ định hoặc nhân chứng sự việc (factual witness). Trong bối cảnh này, trọng tài viên có thể đưa ra yêu cầu về loại Công cụ AI phải công khai, các tình huống yêu cầu công khai, đối tượng nhận thông tin công khai và thời hạn thực hiện việc công khai.

7.4. Trừ khi có quyết định khác, nghĩa vụ công khai được xem là có tính chất liên tục và thường sẽ có hiệu lực trong suốt toàn bộ quá trình tố tụng trọng tài.

7.5. Khi xác lập nghĩa vụ công khai và đánh giá việc tuân thủ của các bên, trọng tài viên cần cân nhắc bất kỳ mâu thuẫn nào giữa nghĩa vụ công khai và nghĩa vụ bảo mật, hoặc các rào cản pháp lý cho phép một bên giữ kín một số thông tin liên quan đến vụ việc của họ.

7.6. Nếu một bên không công khai việc sử dụng Công cụ AI trái với yêu cầu của trọng tài viên, trọng tài viên có thể tiến hành điều tra về việc không công khai này và tạo cơ hội cho các bên đưa ra ý kiến.

7.7. Trọng tài viên cần đánh giá tác động của việc không công khai đối với tính liêm chính của thủ tục tố tụng. Sau đó, trọng tài viên có thể áp dụng bất kỳ biện pháp khắc phục nào đối với hành vi vi phạm này, đưa ra các quyết định bổ sung liên quan đến việc sử dụng AI, rút ra các kết luận phù hợp (bao gồm cả việc suy đoán bất lợi nếu thấy cần thiết), hoặc cân nhắc hành vi không công khai đó khi ra quyết định về chi phí tố tụng.

PHẦN 4. VIỆC SỬ DỤNG AI BỞI CÁC TRỌNG TÀI VIÊN

8. Thẩm quyền của các trọng tài viên về việc sử dụng AI

8.1. Trọng tài viên có thể cân nhắc sử dụng các Công cụ AI trong phạm vi quyền hạn của mình nhằm nâng cao hiệu quả của quá trình tố tụng trọng tài, bao gồm việc cải thiện hiệu suất và chất lượng của quá trình ra quyết định.

8.2. Trọng tài viên không được chuyển giao quyền ra quyết định của mình cho AI nhưng có thể sử dụng AI để hỗ trợ xử lý thông tin đã được đệ trình một cách chính xác và hiệu quả hơn, với điều kiện luôn bảo đảm sự độc lập trong việc đưa ra quyết định. Trọng tài viên được khuyến nghị không được sử dụng AI theo cách mà có thể làm tổn hại đến tính liêm chính của quá trình tố tụng hoặc ảnh hưởng đến hiệu lực hay khả năng thi hành của phán quyết. Cụ thể, Hội đồng Trọng tài nên tránh giao cho AI các nhiệm vụ như phân tích pháp lý, nghiên cứu và diễn giải sự kiện hoặc pháp luật, hoặc áp dụng pháp luật vào tình tiết vụ việc nếu việc sử dụng đó có thể ảnh hưởng đến các quyết định về mặt tố tụng hoặc nội dung.

8.3. Trọng tài viên cũng cần tự mình xác minh độ chính xác và tính đúng đắn của các thông tin thu thập được thông qua AI, đồng thời bảo đảm rằng phán quyết của mình không bị ảnh hưởng bởi thiên kiến xác nhận (confirmation bias) hoặc các sai lệch khác. Trọng tài viên nên tự tiến hành nghiên cứu, sử dụng thông tin do AI cung cấp như một công cụ hỗ trợ, đồng thời luôn giữ quan điểm phản biện nhằm ngăn chặn những ảnh hưởng không phù hợp đến quyết định của mình, bao gồm cả thông qua việc giám sát phù hợp.

8.4. Trọng tài viên phải chịu trách nhiệm đối với mọi khía cạnh của phán quyết trọng tài, bất kể có sử dụng AI để hỗ trợ trong quá trình ra quyết định hay không.

9. Minh bạch trong việc sử dụng AI bởi trọng tài viên

9.1. Trừ khi các bên có thỏa thuận khác, trọng tài viên được khuyến khích tham vấn các bên về việc sử dụng bất kỳ Công cụ AI nào và tạo điều kiện để các bên đưa ra ý kiến hoặc phản đối việc sử dụng công cụ đó. Nếu các bên không đồng thuận về việc trọng tài viên sử dụng AI, trọng tài viên nên tránh sử dụng Công cụ AI cụ thể đó. Trong trường hợp các bên đồng ý về việc sử dụng AI theo cách cụ thể, trọng tài viên được khuyến khích ra quyết định tiếp tục sử dụng hoặc không dựa trên tổng thể hoàn cảnh của vụ việc, bao gồm các yếu tố đã được nêu tại các đoạn 8.1 đến 8.4 ở trên.

9.2. Một trọng tài viên trong Hội đồng Trọng tài cần tham khảo ý kiến của các trọng tài viên còn lại trong cùng Hội đồng khi sử dụng bất kỳ công cụ AI nào trong phạm vi nhiệm vụ của mình.